

TÜRKİYE'NİN GÖNÜLLÜ GÜCÜ

Sivil Toplum Gönüllüleriyle Sözlü Tarih Görüşmeleri

Nokta Kitap-2
Sivil Toplum-1

**Türkiye'nin Gönüllü Gücü
Sivil Toplum Gönüllüleriyle Sözlü Tarih Konuşmaları**

Proje Yürütücüsü: Lütfi Sunar
Proje Koordinatörü: Mine Çatal
Araştırmacılar: Merve Bircan Altınsoy, Büşra Bulut,
Mustafa Halil Aydın

Yayıma Hazırlayan: Gülnaz Yücel, Meltem Ortakçı
Tasarım: Seyfullah Bayram

Baskı ve Cilt: Kitapyurdu Doğrudan Dağıtım,
Yenibosna Merkez Mah. Cemal Ulusoy Cad. No: 43 Bahçelievler/İstanbul
kdd.kitapyurdu.com (Sertifika no: 40675)

ISBN: 978-625-8350-23-4
E-ISBN: 978-625-8350-22-7
1. Baskı: Ağustos, 2022

© Nokta Kitap, 2022

*Bütün yayın hakları saklıdır. Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar
dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.*

Nokta Kitap
Aziz Mahmut Hüdayi Mah., Türbekapı Sok. No:13, 34672 Üsküdar/İstanbul
Tel: +90 (216) 532 63 70
ilke.org.tr/yayinlar - nokta@ilke.org.tr

Nokta Kitap, İLKE İlim Kültür Eğitim Vakfı'nın markasıdır.

İLKE

TGG
Türkiye'nin Gönüllü Gücü

**SİVİL TOPLUMLA
İLİŞKİLER**
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Bu kitap İLKE İlim Kültür Eğitim Derneği'nin Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü desteği ile yürüttüğü Türkiye'nin Gönüllü Gücü projesi kapsamında gerçekleştirilen sözlü tarih görüşmelerinden hazırlanmıştır. Proje kapsamında gerçekleştirilen sözlü tarih görüşmeleri tgg.ilke.org.tr adresinden izlenebilir.

Türkiye'nin Gönüllü Gücü

Sivil Toplum Gönüllüleriyle Sözlü Tarih Görüşmeleri

sta

SİVİL TOPLUM AKADEMİSİ

Sivil Toplum Akademisi (STA); sivil toplumun konuları, sorunları ve ihtiyaçlarına yönelik bilgi üretmek ve ürettiği bilgiyi tüm paydaşlarına sunmak amacıyla kurulmuştur. Çalışma sahası, eğitim, araştırma ve raporlama olmakla birlikte STA, sivil toplumun dikkat noktalarına yönelik çalışmalarını hem ulusal hem de uluslararası sahada sürdürme hedefindedir. STA, geliştirdiği projeler ve araştırmalar ile STK'ların kapasite, üretim ve iletişim kabiliyetlerine yönelik odak çalışmalar yapmaktadır.

Sivil Toplum Akademisi, gönüllü ve kâr amacı gütmeyen kurum ve kuruluşlara yönelik üç temel alanda çalışmalarını sürdürmektedir:

- Sivil toplum fikrinin ve alanının oluşturulmasına yönelik araştırma ve yayın çalışmaları
- STK'ların geliştirilmesine yönelik eğitim ve etkinlikler
- Gönüllülüğün ve gönüllülerin desteklenmesine yönelik çalışmalar

Bu amaçlar dâhilinde STA eğitim, proje ve etkinliklerle; sivil toplum kuruluşlarının kurumsal gelişim süreçlerini geliştirme ve perspektif kazandırmayı, sivil diplomasi, katılım, diyalog ve işbirlikleri oluşturmayı; araştırma ve raporlama çalışmalarıyla; sivil toplumun çalışma sahasında yer alan konularda akademik bilgi üretme, araştırma ve raporlama yapmayı; Yayınlar yoluyla da sivil toplum alanındaki birikimin görünür hale getirilmesini hedeflemektedir.

STA'nın başlıca faaliyetleri şunlardır:

- STK'larda Öz Değerlendirme Modeli
- Sivil Toplum Bibliyografyası Projesi
- İslami STK'ların Değişimi Araştırması
- Kurumsal Gelişim Eğitim Programı (KGEP)
- Kapasite Geliştirme Eğitimleri
- Türkiye'de Sivil Toplumun Gündemi Bülteni
- Sivil Toplum Zirvesi
- Türkiye'nin Gönüllü Gücü Sözlü Tarih Projesi

Her gün büyüyen ve dönüşen sivil toplum alanı, içinde barındırdığı potansiyelleri ve yapıları da sürekli olarak yenilemektedir. Gönüllülük, hem kavramsal hem de bir hareket biçimi olarak sivil alanı genişleten, geliştiren merkez kuvvetlerden biridir. Kurumsallaşan sivil toplum alanında gönüllü katılımı ve bu katılımın biçimleri, alanın en önemli dinamikleri arasındadır. Sivil toplum çalışmaları Türkiye’de ve küresel ölçekte güncel siyaseti ve sivil alanı belirleyen, geliştiren bileşenlerin başında gelir. Sivil toplumda gönüllülük üzerine yapılan çalışmalara bakıldığında ekseriyeti kurumsallaşan yapılar içerisindeki gönüllü gücün varlığına odaklanmıştır. Fakat sivil alanın hızla dönüşümü klasik anlamdaki gönüllü gücüne yeni tanımlar ve yeni hareket biçimleri katmaktadır. Bu yeni hareket biçimleri renkli ve yaygın faaliyet alanları kurmakla beraber kişi katılımında da belirleyici olmaktadır.

Türkiye’nin Gönüllü Gücü (TGG) projesi ile sivil toplum geleneğine yaslanan ve bugünün dinamikleriyle hareket alanını belirleyen kişi ve kurumların öyküsüne yer verilmiştir. Belli bir faaliyet alanına dönük çalışmalar yapan, etki alanı oluşturmuş ve gönüllü gücünü öne çıkarmış yapılar ve bireysel çabalar projenin öncelikli odağı olmuştur. Türkiye’nin kendi gerçekliğinde beraberinde getirdiği sivil toplum ve gönüllü gücü kendine özgü bir yapı oluşturmaktadır. TGG projesi ile toplum içinde inisiyatif almış bu kişi ve kurumların bizzat kendilerinden hikâyeleri, hedefleri, çalışma biçimleri ve yarattıkları dönüşümleri dinlenmiştir.

İLKE Derneği sivil toplum alanında yaptığı çok sayıda çalışmanın arasına katacağı bu proje ile gönüllülüğün farklı tonlarını incelemiştir. Bu proje kapsamında yapılan röportajlar, filmler ve elinizdeki bu kitap ile sivil toplum gönüllüleri için Türkiye’de gönüllülüğe dair önemli çıktılar oluşturulmuştur.

Türkiye’nin Gönüllü Gücü Projesi kapsamındaki tüm çalışmalara tgg.ilke.org.tr adresinden ulaşabilirsiniz.

İçindekiler

Sunuş	ix
Teşekkür	xi
<i>Mehmet Ali Çalışkan: Kolektif Çalışma ve Gönüllülük</i>	1
<i>Nazan Yalçınkaya: Afrikalı Çocukların Dünyasına Açılmak</i>	23
<i>Murat Yılmaz: Yetimlerin Gözetilmesi ve Toplumsal Sorumluluğumuz</i>	41
<i>Tülay Gökçimen: Mazlum Coğrafyaların Sesi Olmak</i>	55
<i>Havva Sula: Sivil Toplum Alanında Doktorluk</i>	75
<i>İbrahim Ceylan: Nijer’de Bir Gönüllü</i>	95
<i>Itır Erhart: Adım Adım İyiliğin Maratonu</i>	119
<i>Güliden Sönmez: İnsan Hakları Mücadelesinde Gönüllü Olmak</i>	137
<i>Zeynep Sena Soy Yiğit: İyiliğin Hikâyesi</i>	159
<i>Gülsüm Kıratlı: Gönül Almak Gönül Vermek</i>	175
<i>Ahmet Türker: Çorbada Tuzun Olsun</i>	187
<i>Sevim Zengel: Darülaceze’de Bir Gönüllülük Hikâyesi</i>	213

<i>Kevser Şenel Yılmaz: Her Mahalleye Bir Kütüphane</i>	225
<i>Gökhan Erenoğlu: Bir Köyden Bin Köye</i>	241
<i>Mustafa Çatal: Gönüllülükten Emekli Olunmaz</i>	265
<i>Emin Kır: Evsizlere Umut Olmak</i>	283
<i>Serpil Balat: Anadolu'dan Yeryüzüne Kadınlar</i>	297
<i>Hatice Dilruba: Dilruba Evleri</i>	309
<i>Ebru Uygun: Okumak Her Çocuğun Hakkı</i>	325
<i>Fikret Sağlam: İyilik Mahallede</i>	341
<i>Yüksel Korkmaz: Gönül Bahçe'si</i>	355
<i>Ramazan Mervan Kurt: Güneşin Çocuklarını Üşütmeyelim</i>	375
<i>İbrahim Altan: Gönüllülüğün Rengi Kızılay</i>	391
<i>Handan Karataş: Urfâ'da Yeşeren Gönüllülük</i>	405
<i>Hüseyin Oruç: İnsani Yardımda İHH Gönüllülüğü</i>	431
<i>Furkan Aldemir: Gönüllülükte Rol Model Olmak</i>	453
<i>M. İhsan Karaman: Bir Hekimin Gönüllülük Hikâyesi</i>	463
<i>Melike Çağlıyan: Bir Küçük Mucize</i>	483
<i>Ömer Paşayikt: Umut Dalı</i>	509
<i>Şeyhmus Erginoğlu: Gönülle Yeşeren Coğrafya</i>	521

Sunuş

Türkiye'deki sivil toplum çalışmalarının en dinamik yapısı olarak karşımıza çıkan gönüllülük kavramı, bireysel çabalarla adından çokça söz ettirmektedir. Kültürel ve sosyal hayattaki yansımalarıyla gündelik hayatın içinde yer alan gönüllü çalışmalar, sivil toplum çalışmalarıyla çoğu kez kesişmekte, böylelikle birbirini tamamlayan ve bütünleşen, Türkiye'ye özgü yeni bir gönüllülük biçimi olarak ortaya konulmaktadır.

Gönüllülük, kurumsal olduğu kadar bireysel hikâyelerle de genişleyen ve çeşitlenerek büyüyen bir etki alanına sahiptir. Coğrafya, yaş, faaliyet alanı ya da hedef kitle açısından farklı çalışmalardan söz ediliyor olsa da ortaya koyulan çaba gönüllülüğün ne kadar işlevsel olduğunu göstermektedir. Gönüllülüğü farklı açılardan okuma şansı veren bu özel tecrübeler, bu alanda düşünmek ve eyleme geçmek isteyen insanlar için de oldukça etkileyicidir.

Türkiye'nin Gönüllü Gücü Projesi (TGG) gönüllülük alanında yapılan çalışmalara katkı sunmak amacıyla yola çıkmıştır. Türkiye'deki gönüllülük tecrübelerinin biricikliğini ortaya koyan proje görüşmeleri, gönüllülük konusunu farklı hikâyeler üzerinden görme imkânı sağlamaktadır. Ayrıca bireysel tanıklıklar yer yer sivil toplumun Türkiye'deki serüvenine de ayna tutmaktadır.

Proje kapsamında başvuru tarih görüşmeleriyle, gönüllülük çerçevesinde ortaya çıkan farklı izahlar, birey ve kurumsal tecrübe arasındaki farklılıkları da gün yüzüne çıkarmaktadır. Gönüllülerle yapılan görüşmeler, çoğunlukla şimdiye dek ortaya konmamış, konuşulmamış tecrübelerin de

aydınlatılmasını ve keşfedilmesini sağlamıştır. Her ne kadar yapılan çalışmalar gönüllülük kavramı etrafında toplanmış olsa da kişiden kişiye değişen tecrübeler anlatıcıların yaşamlarını özel kılmıştır.

TGG sözlü tarih çalışması kapsamında görüşülen kişiler, Türkiye'nin gönüllü gücünü ortaya koyacak çeşitliliğe ve etki alanına sahip isimlerdir. Sivil toplum geleneğine yaslanan ve bugünün dinamikleriyle hareket alanını belirleyen kişi ve kurum temsilcileriyle yapılan görüşmeler görüntülü kayıt altına alınmış ve tamamı projenin internet sitesinde araştırmacıların kullanımına sunulmuştur. Bu görüşmeler Büşra Bulut, Mustafa Halil Aydın, Mine Çatal ve Fatih Turan tarafından gerçekleştirilmiştir. Başlangıçta gönüllülerin hemen hemen hepsinden yetiştikleri aile ortamından, sivil toplum ve gönüllülük çalışmalarına olan ilgilerinden bahsetmeleri ve ilk çalışmaları ile ilk hikâyelerinden kesitler aktarmaları istenmiştir. Sonrasında ise yaptıkları çalışmalar ve gönüllülük süreçleri, gönüllülük yönetimi ve sivil toplum kazanımları üzerinden ele alınmıştır.

Bu kitap, yapılan 30 mülakatın ses kayıtlarının deşifreleriyle oluşturulmuştur. Deşifre edilen metinler bağlamlarından koparılmadan özenle korunarak okunabilir hâle getirilmiştir. Kitaptaki mülakatlar, görüşmelerin gerçekleştirilme tarihine göre düzenlenmiştir. Görüşmelerin kapsamı, kişilerin gönüllülük hikâyeleriyle sınırlandırılmıştır. 30 farklı gönüllünün hikâyesini anlattığı bu kitap, pek çok insana yeni yollar gösterecek güce sahiptir. Türkiye'nin Gönüllü Gücü projesi ile yapmak istediğimiz, Türkiye'deki gönüllü gücünün görünür olmasını ve insanların bu güce inanarak farklı çalışmalarla fayda odaklı etkiler oluşturmasını sağlamaktır.

Teşekkür

Türkiye'nin Gönüllü Gücü Projesi, muhtevası itibariyle pek çok kişi ve kurumun katkılarıyla nihayete erdirilmiştir. 2021 yılından beri devam eden projeye birçok isim maddi manevi destek vermiş ve projenin aktarılması adına elinden geleni yapmıştır.

Projemiz, Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü tarafından desteklenmiş ve böylelikle İLKE İlim Kültür Eğitim Derneği'nin sivil toplum alanında yaptığı çalışmalara değerli bir katkı sunulmuştur. Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü'ne gönüllülük adına daha geniş ve kapsamlı çalışmalar yapılmasına katkı sunduğu için müteşekkirimiz.

Proje süreçlerine katkı sağlayarak çalışmaların ilk etabında görüşmeci olarak bulunan Büşra Bulut ve Mustafa Halil Aydın'ı özellikle anmalıyız. Projenin devamında ise görüşmeleri gerçekleştiren Mine Çatal ve Fatih Turan'a teşekkür ederiz. Projenin tüm sürecinde röportajların kayda geçirilerek aktarımını sağlayan Fatih Turan, Ömer Çolak ve Onur Eğri'ye özverili çalışmaları için teşekkürlerimizi sunarız. Kayıtların deşifresi bu kitabın yayıma hazırlığı için en önemli adımlardan biri. Deşifre çalışmasıyla projeye katkı sunan Havva Eroğlu'na teşekkür ederiz. Bir görüşmenin metin olarak sunulması ve nitelikli olarak okuyuculara ulaştırılması sürecin en meşakkatli aşaması. Bu süreç içerisinde konuşma kaydının metinleşmesi, bu metinlerin tekrar okunması ve nitelikli bir şekilde yayıma hazırlanması için emek vererek tashih çalışmasını yapan Meltem Ortakçı'nın ve metnin biçimsel oluşum sürecine büyük katkısı

olan Gülnaz Yücel'in de adlarını zikretmeliyiz. Ayrıca kitabın tasarım ve baskıya hazırlanmasında sarf ettiği yoğun emek için Seyfullah Bayram'a teşekkür ederiz.

Görüşmelerin büyük bir kısmı İLKE İlim Kültür Eğitim Vakfı stüdyosunda gerçekleşti. Ev sahiplikleri için stüdyo ekibine ve Türkiye'nin gönüllü gücünün ortaya konması için stüdyoya gelerek çalışmamızı zenginleştiren Fikret Sağlam, Furkan Aldemir, Gökhan Erenoğlu, Handan Karataş, Havva Sula, Kevser Şenel Yılmaz, Melike Çağlıyan ve Ömer Paşayikt'e teşekkür ederiz. Çalışmanın birçoğu ise görüşmeler için gönüllülerimizin ev sahipliğinde gerçekleşti. Ev sahiplikleri için Ahmet Türker, Ebru Uygun, Emin Kır, Gülden Sönmez, Gülsüm Kıratlı, Hatice Dilruba, Hüseyin Oruç, İtir Erhart, İbrahim Altan, İbrahim Ceylan, Mehmet Ali Çalışkan, M. İhsan Karaman, Murat Yılmaz, Mustafa Çatal, Nazan Yalçınkaya, Ramazan Mervan Kurt, Serpil Balat, Sevim Zengel, Şeyhmus Erginoğlu, Tülay Gökçimen, Yüksel Korkmaz ve Zeynep Sena Soyyiğit'e teşekkür ediyoruz.

Son olarak projemizin tüm süreçlerini ilgiyle takip eden ve destekleyen İLKE İlim Kültür Eğitim Vakfı yönetim kurulu ve çalışanlarına müteşekkirimiz.